

**Силабус курсу «ЗАГАЛЬНА ФІЗИКА»
2020–2021 н.р.**

Назва курсу	Загальна фізика
Адреса викладання дисципліни	вул. Драгоманова, 19, 79005 Львів
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	фізичний факультет, кафедра загальної фізики
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	01 Освіта.Педагогіка / 014 Середня освіта (Математика)
Викладачі дисципліни	професор кафедри загальної фізики, д.ф.-м.н. Демків Тарас Михайлович
Контактна інформація викладачів	taras.demkiv@lnu.edu.ua , tmdemkiv@gmail.com
Консультації з дисципліни відбуваються	Консультації в день проведення лекцій та лабораторних занять (за попередньою домовленістю). Можливі також он-лайн консультації через електронну пошту.
Сторінка курсу	https://physics.lnu.edu.ua/course/zahal-na-fizyka-mekhaniko-matematychnyu-fakul-tet-014-04-serednya-osvita-matematyka
Інформація про дисципліну	Дисципліна „Загальна фізика” займає базове місце серед інших дисциплін природничих та технічних наук, оскільки є тим підґрунтям, яке поєднує їх в єдине ціле. З’ясовуючи фізичну суть законів та явищ природи, майбутні спеціалісти-природознавці та математики формують сучасний науковий світогляд, який є одним із найбільш вагомих складників, з яких формується культура суспільства. Лабораторний практикум з курсу „Загальна фізика” для студентів-педагогів механіко-математичного факультету є важливим фундаментом для набуття навиків роботи з апаратурою, дає відомості про методи дослідження фізичних явищ, закладає передумови для самостійних наукових пошуків у суміжних з фізикою ділянках математики та механіки
Коротка анотація дисципліну	Програма вивчення навчальної дисципліни “Загальна фізика” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 014 Середня освіта (Математика). Її викладають у 7,8 семестрах в обсязі 8 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). Програма навчальної дисципліни складається з двох змістових модулів: 1. Механіка. Молекулярна фізика та термодинаміка.. 2. Електрика та магнетизм. Оптика. Основи фізики атома та атомно-го ядра.
Мета та цілі дисципліни	Метою і завданням навчальної дисципліни “Загальна фізика” є формування в майбутнього математика-педагога цілісної фізичної картини світу на основі вивчення механічних, термодинамічних, електромагнітних, оптичних і квантових властивостей явищ та розуміння фізичної природи процесів, які відбуваються у природі, для успішного опанування курсів зі спеціальності та ефектної професійної діяльності..
Література для вивчення дисципліни	Основна література: 1. Курс фізики : [у 2 т.] навч. посіб. / за заг. ред. Г.Бушка. –

	<p>К. : Либідь, 2001– . – ISBN 966-06-0027-5.</p> <p>Т.1: Фізичні основи механіки. Електрика і магнетизм / Г.Ф.Бушок, В.В.Левандовський, Г.Ф.Півень.– 2001.– 448 с.– ISBN 966-06-0084-4.</p> <p>Т.2. Оптика. Фізика атома і атомного ядра. Молекулярна фізика / Г.Ф.Бушок, Е.Ф.Венгнер.– 2001. – 424с.– ISBN 966-06-0029-1.</p> <p>2. Вакарчук С.О., Демків Т.М., Мягкота С.В. Фізика. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 460 с.</p> <p>3. Антоняк О.Т. Загальна фізика. Основи електрики і магнетизму. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. - 240 с.</p> <p>4. Антоняк О.Т., Стадник В.Й.. Загальна фізика : підгрунтя оптики : навч. посіб. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. – 216 с.</p> <p>5. Стадник В.Й. Оптика. Елементи атомної та ядерної фізики. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. - 336 с.</p> <p>6. Загальний курс фізики : [у 3 т.] / за заг. ред. І.Кучерука. – К. : Техніка, 1999–2001. – ISBN 966-575-196-4.</p> <p>Т.1: Механіка. Молекулярна фізика і термодинаміка / І.М.Кучерук, І.Т.Горбачук, П.П.Луцик.– 1999.– 536с.– ISBN 966-575-017-8.</p> <p>Т.2. Електрика і магнетизм / І.М.Кучерук, І.Т.Горбачук, П.П.Луцик.– 2001. – 452с.– ISBN 966-575-183-2.</p> <p>Т.3. Оптика. Квантова фізика / І.М.Кучерук, І.Т.Горбачук.– 1999. – 515с.– ISBN 966-575-172-7.</p> <p>Додаткова література:</p> <p>1. Воловик П.М. Курс фізики для університетів : навч. посіб. / П.М.Воловик – К. : Ірпінь, Перун, 2005. – 864 с. – ISBN 966-569-172-4.</p> <p>2. Савельєв И.В. Курс физики. - М.: Наука,1989.</p> <p>3. Калашніков С.Г. Електрика: навч. посібник / С.Г.Калашніков [5-е вид-во, виправ. та доп.]. – М. : “Наука”, 2003. – 576 с. (рос. мова).</p> <p>4. Клим М.М. Молекулярна фізика : навч. посіб./ М.М.Клим, П.М.Якібчук – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2003. – 544 с. – ISBN 966-613-245-1</p> <p>5. Кушнір Р.М. Загальна фізика. Механіка. Молекулярна фізика : навч. посіб./ Р.М.Кушнір. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – 404 с.– ISBN 966-613-273-7.</p> <p>Інформаційні ресурси</p> <p>1. https://uk.wikipedia.org/wiki/</p>
Тривалість дисципліни	два семестри
Обсяг дисципліни	240 год, з яких 80 год аудиторних занять, з них 52 год лекцій та 28 год. лабораторних занять та 160 год. самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студент буде:</p> <p>знати</p> <ul style="list-style-type: none"> - основні ідеї, поняття і закони фізики та межі їхнього застосування, - закони механіки та молекулярної фізики твердих тіл, рідин та

	<p>газів, електростатики, постійного та змінного струму, магнетизму; електромагнітної індукції; електромагнітних хвиль; основ геометричної оптики, хвильових та квантових процесів.</p> <ul style="list-style-type: none"> - основні механічні, атомно-молекулярні, термодинамічні, електричні, магнітні та квантові фізичні величини, одиниці їхнього вимірювання; фундаментальні поняття; - головні технічні проблеми, пов'язані з використанням фізичних явищ; <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - застосовувати вивчені закони і принципи на практиці у повсякденному житті та побуті, а також та під час фізичного експерименту; - пояснювати фізичні процеси та явища, які використовуються у техніці та побуті; - уявляти принципи дії та область застосування фізичних методів та приладів, робота яких ґрунтується на фізичних явищах.
Ключові слова	фізичні процеси, механіка, молекулярна фізика, електрика та магнетизм, атомні фізика, ядерна фізика принцип суперпозиції
Формат дисципліни	очний
	проведення лекцій, лабораторних робіт та консультації для кращого розуміння тем
Теми	Наведено у табл. 1
Підсумковий контроль, форма	залік у кінці семестру
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань із загальних курсів з вищої математики, методів розв'язування диференціальних та інтегральних рівнянь
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	лекції, презентації (ілюстрація, демонстрація), розповіді, пояснення, дискусія
Необхідне обладнання	персональний комп'ютер, загальноживані комп'ютерні програми і операційні системи, проектор
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • лабораторні заняття: 50 % семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 50; • контрольні заміри (2 колоквиуми - по 25 балів кожен): 50 % семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 50.
Питання до модульних контролів (замірів знань)	<p>1. МЕХАНІКА</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Що вивчає кінематика? Який рух твердого тіла називають поступальним? Дайте означення матеріальної точки. 1.2. Система відліку. Кінематичні рівняння. 1.3. Траєкторія, шлях, переміщення матеріальної точки. Формулювання. 1.4. Середня і миттєва швидкість матеріальної точки. Формулювання, формула, одиниці вимірювання. 1.5. Середнє і миттєве прискорення матеріальної точки. Формулювання, формула, одиниці вимірювання. 1.6. Повне прискорення матеріальної точки та його складові. Фізичний зміст складових прискорення. Формулювання, формула, одиниці вимірювання. 1.7. Який рух називають рівномірним та нерівномірним? прямолінійним? криволінійним? Формулювання. 1.8. Рівномірний рух по колу. Кутова швидкість. Формулювання, формула, одиниці вимірювання. Правило свердлика. 1.9. Середнє і миттєве кутове прискорення. Формулювання, форму-

- ла, одиниці вимірювання.
- 1.10. Маса і сила. Формулювання.
  - 1.11. Перший закон Ньютона. Формулювання.
  - 1.12. II і III закони Ньютона. Формулювання, формула, одиниці вимірювання.
  - 1.13. Типи механічних сил. Гравітаційна сила. Формулювання.
  - 1.14. Типи механічних сил. Пружна сила. Формулювання.
  - 1.15. Типи механічних сил. Сила тертя. Формулювання.
  - 1.16. Імпульс сили. Імпульс тіла. Формулювання, формула, одиниці вимірювання.
  - 1.17. Закон зміни кількості руху.
  - 1.18. .
  - 1.19. Робота. Потужність. Формулювання, формула, одиниці вимірювання.
  - 1.20. Енергія. Види енергії.
  - 1.21. Закон збереження і перетворення енергії.
  - 1.22. Який рух твердого тіла називають обертальним? Момент сили.
  - 1.23. Момент інерції. Формулювання, формула, одиниці вимірювання.
  - 1.24. Основне рівняння динаміки обертового руху. Формулювання, формула, одиниці вимірювання.
  - 1.25. Закон збереження моменту кількості руху для ізольованої системи.
  - 1.26. Робота і потужність при обертовому русі. Формулювання, формула, одиниці вимірювання.
  - 1.27. Кінетична енергія при обертовому русі. Формулювання, формула, одиниці вимірювання.
  - 1.28. Яку рідину називають реальною, а яку ідеальною? Рівняння нерозривності.
  - 1.29. Рівняння Бернуллі. Формулювання, формула, одиниці вимірювання.
  - 1.30. Наслідки з рівняння Бернуллі. Випадок горизонтальної та похилої трубки.
  - 1.31. Ламінарний та турбулентний рух. Число Рейнольдса.
  - 1.32. Закон Стокса. Віскозиметри.
  - 1.33. Який рух називають коливним? Навести приклади коливного руху.
  - 1.34. Гармонічні коливання та їх характеристики.
  - 1.35. Зміщення, швидкість, прискорення і їх графічне зображення при гармонічних коливаннях.
  - 1.36. Вільні (незгасаючі) гармонічні коливання. Диференціальне рівняння незгасаючих гармонічних коливань.
  - 1.37. Які сили називають квазіпружними?
  - 1.38. Пружинний маятник.
  - 1.39. Математичний та фізичний маятники.
  - 1.40. Які коливання називають вимушеними? згасаючими? Диференціальне рівняння згасаючих коливань.
  - 1.41. Резонанс. Умови виникнення. Приклади резонансних явищ.
  - 1.42. Коефіцієнт і логарифмічний декремент згасання.
  - 1.43. Хвильові процеси. Поздовжні та поперечні хвилі.
- 2. МОЛЕКУЛЯРНА ФІЗИКА ТА ТЕРМОДИНАМІКА**
- 2.1. термодинамічний методи в молекулярній фізиці.
  - 2.2. Сформулюйте основні положення молекулярно-кінетичної теорії.
  - 2.3. Експериментальні закони ідеального газу. Закон Гей-Люссака. Формулювання, формула, графічне зображення.
  - 2.4. Експериментальні закони ідеального газу. Закон Шарля. Формулювання, формула, графічне зображення.
  - 2.5. Експериментальні закони ідеального газу. Закон Бойля-Маріотта. Формулювання, формула, графічне зображення.
  - 2.6. Рівняння Менделєєва-Клапейрона. Формулювання, формула.
  - 2.7. Основне рівняння молекулярно-кінетичної теорії для тиску ідеального газу.
  - 2.8. Середня довжина вільного пробігу молекул.
  - 2.9. Середня кінетична енергія молекули. Формулювання, формула.
  - 2.10. Внутрішня енергія газу (для одного моля та для довільної кількості газу). Формулювання, формула.
  - 2.11. Найбільш імовірна, середня квадратична. Формулювання, формула.
  - 2.12. Середнє число зіткнень молекул за одиницю часу. Формулювання, формула.
  - 2.13. Перший принцип термодинаміки.
  - 2.14. Молярна та питома теплоємність. Теплоємність за сталого тис-

- ку та об'єму. Формулювання, формула, одиниці вимірювання.
- 2.15. Термодинамічна система та термодинамічний процес.
  - 2.16. Робота при ізобарному процесі.
  - 2.17. Робота при ізотермічному процесі.
  - 2.18. Адіабатичний процес. Рівняння Пуассона.
  - 2.19. Другий принцип термодинаміки.
  - 2.20. Третій принцип термодинаміки.
  - 2.21. Оборотні та необоротні процеси.
  - 2.22. Цикл Карно та його коефіцієнт корисної дії. Формулювання, формула, одиниці вимірювання.
  - 2.23. Реальний газ. Рівняння Ван-дер-Ваальса.
  - 2.24. Ізотерми Ван-дер-Ваальса. Критична температура.
  - 2.25. Формула Лапласа. Формулювання, формула, одиниці вимірювання.
  - 2.26. Будова та властивості рідин.
  - 2.27. Поверхневий натяг. Змочування.
- 3. ЕЛЕКТРИКА ТА МАГНЕТИЗМ**
- 3.1. Основний закон електростатики – закон Кулона.
  - 3.2. Напруженість електричного поля.
  - 3.3. Потік вектора напруженості електростатичного поля. Теорема Остроградського-Гауса.
  - 3.4. Робота переміщення заряду в електростатичному полі.
  - 3.5. Потенціал.
  - 3.6. Провідники в електричному полі. Явище електростатичної індукції.
  - 3.7. Типи поляризації у діелектриках.
  - 3.8. Вектор електричного зміщення (індукції) . Діелектрична проникливість.
  - 3.9. Застосування електричного поля для очищення газів і повітря.
  - 3.10. Електроємність провідників. Конденсатори. З'єднання конденсаторів.
  - 3.11. Енергія електричного поля.
  - 3.12. Джерело струму. Електрорушійна сила. Напруга.
  - 3.13. Опір провідників. Залежність опору провідників від геометричних розмірів та напруги.
  - 3.14. Закон Ома для ділянки та замкнутого кола.
  - 3.15. Правила Кірхгофа.
  - 3.16. Робота і потужність сталого електричного струму.
  - 3.17. Закон Джоуля-Ленца.
  - 3.18. Потенціал іонізації. Самостійний та несамостійний газовий розряди.
  - 3.19. Закони Вольта. Контактна різниця потенціалів.
  - 3.20. Електричний струм в напівпровідниках. Власна та домішкова провідності. Контакт двох напівпровідників.
  - 3.21. Сила Лоренца.
  - 3.22. Сила Ампера.
  - 3.23. Вектор індукції магнітного поля.
  - 3.24. Закон Біо-Савара-Лапласа.
  - 3.25. Намагнічування середовищ. Магнетики. Магнітна проникливість речовин.
  - 3.26. Парамагнетики.
  - 3.27. Діамагнетики.
  - 3.28. Феромагнетики. Ферити.
  - 3.29. Вплив магнітного поля на біологічні об'єкти. Використання магнітних матеріалів у техніці та біології.
  - 3.30. Явище електромагнітної індукції. Закон Ленца.
  - 3.31. Закон Фарадея для явища електромагнітної індукції.
  - 3.32. Взаємна індукція. Закон Фарадея для явища взаємної індукції.
  - 3.33. Трансформатор (будова, принцип дії).
  - 3.34. Самоіндукція. Закон Фарадея для явища самоіндукції.
  - 3.35. Основні характеристики змінного струму. Послідовне з'єднання R , C і L . Імпеданс.
- 4. Оптика. Елементи фізики атома та атомного ядра**
- 4.1. Інтерференція. Умова максимуму та мінімуму.
  - 4.2. Принципи Гюйгенса- Френеля.
  - 4.3. Інтерференція в тонких плівках. Просвітлена оптика. Тонкі плівки в природі.
  - 4.4. Дифракція на одній щілині.
  - 4.5. Дифракція на дифракційній ґратці.
  - 4.6. Просторова ґратка. Формула Вульфа-Бреггів. Рентгеноспектральний та рентгеноструктурний аналіз.
  - 4.7. Природне та поляризоване світло. Закон Малюса.
  - 4.8. Поляризація світла при відбиванні та заломленні на границі двох діе-

	<p>лектриків. Закон Брюстера.</p> <p>4.9. Подвійне променезаломлення світла кристалами. Призма Ніколя.</p> <p>4.10. Оптично активні речовини. Поляриметри.</p> <p>4.11. Поглинання світла. Закон Бугера-Ламберта.</p> <p>4.12. Поглинання світла в рідинах. Закони Бера, Бугера-Ламберта-Бера. Концентраційна калориметрія.</p> <p>4.13. Випромінююча і поглинаюча здатність тіл.</p> <p>4.14. Абсолютно чорне тіло. Модель абсолютно чорного тіла.</p> <p>4.15. Закон Кірхгофа для випромінювання абсолютно чорного тіла та наслідки з нього.</p> <p>4.16. Закони Стефана-Больцмана і Віна для випромінювання абсолютно чорного тіла.</p> <p>4.17. Квантова гіпотеза Планка. Формула Планка.</p> <p>4.18. Зовнішній фотоелектричний ефект. Закони Столетова для зовнішнього фотоелектричного ефекту.</p> <p>4.19. Рівняння Айнштейна для зовнішнього фотоелектричного ефекту. Червона межа фотоелектричного ефекту.</p> <p>4.20. Будова атома за Резерфордом.</p> <p>4.21. Постулати Бора.</p> <p>4.22. Спектр атома водню за Бором.</p> <p>4.23. Лінійчастий спектр атомів, дискретність станів атомних систем.</p> <p>4.24. Хвилі де Бройля. Дуалізм корпускулярних та хвильових властивостей світла.</p> <p>4.25. Співвідношення невизначеностей Гайзенберга.</p> <p>4.26. Будова ядер. Ізотопи.</p> <p>4.27. Ядерні сили. Властивості ядерних сил.</p> <p>4.28. Спійкі та неспійкі ядра. Радіоактивність.</p> <p>4.29. Характеристика α-, β-, γ-випромінювання.</p> <p>4.30. Правила зміщення (правила Фаянса і Содді).</p> <p>4.31. Дефект маси і енергія зв'язку ядер.</p> <p>4.32. Ядерна реакція. Коефіцієнт розмноження.</p> <p>4.33. Закон радіоактивного розпаду. Період піврозпаду.</p> <p>4.34. Біологічна дія іонізуючого випромінювання. Використання радіоактивних ізотопів у медицині, біології.</p> <p>4.35. Екологічні проблеми ядерної енергетики.</p>
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

Таблиця 1

Схема курсу «Проблеми комп'ютерного моделювання фізичних процесів»

Тиж-день	Тема занять (перелік питань)	Форма діяльності та обсяг годин	Додаткова література / ресурс для виконання завдань (за потреби)	Термін виконання
1	Вступ. Кінематика поступального руху матеріальної точки	Лекції – 2 год, самостійна робота – 6 год.		1 тиждень
2	Динаміка поступального руху матеріальної точки	Лекції – 2 год, самостійна робота – 6 год.		1 тиждень
3	Динаміка обертального руху твердого тіла	Лекції – 2 год, самостійна робота – 6 год.		1 тиждень
4	Елементи спеціальної теорії відносності	Лекції – 2 год, самостійна робота – 6 год.		1 тиждень
5	Елементи механіки рідин	Лекції – 2 год, самостійна робота – 6 год.		1 тиждень
6	Механічні коливання і хвилі	Лекції – 2 год, самостійна робота – 8 год.		1 тиждень
7-10	Молекулярна фізика	Лекції – 8 год, самостійна робота – 14 год.		4 тижні
11-12	Термодинаміка	Лекції – 4 год, самостійна робота – 12 год.		2 тижні

Тиж- день	Тема занять (перелік питань)	Форма діяльності та обсяг годин	Додаткова літерату- ра / ресурс для ви- конання завдань (за потреби)	Термін вико- нання
13-14	Електростатика	Лекції – 4 год, лаб. роб. – 4 год, самостійна робота – 12 год.		2 тижні
15-16	Сталий електричний струм у вакуумі та середовищах	Лекції – 4 год, лаб. роб. – 4 год, самостійна робота – 12 год.		2 тижні
17-20	Магнетизм	Лекції – 8 год, лаб. роб. – 6 год, самостійна робота – 16 год.		4 тижні
21-22	Оптика	Лекції – 4 год, лаб. роб. – 6 год, самостійна робота – 16 год.		2 тижні
23-24	Теплове випромінювання. Види фотоелектричного ефекту	Лекції – 4 год, лаб. роб. – 2 год, самостійна робота – 14 год.		2 тижні
25	Елементи квантової фізики атомів, молекул та твердого тіла	Лекції – 2 год, лаб. роб. – 4 год, самостійна робота – 14 год.		1 тиж- день
26	Атомне ядро та елементарні частинки	Лекції – 2 год, лаб. роб. – 2 год, самостійна робота – 12 год.		1 тиж- день